

Loov Võru maakond

Maakondlik kultuurivaldkonna arendusprogramm 2021-2022

Koolitus 1: Strateegiline vaade kultuurile ja loomemajandusele
21. jaanuar 2022, Tsooru Rahvamaja

- **Eesti riikliku kultuuripoliitika põhialused** (vastu võetud Riigikogus 1998) [link dokumendile](#)
- **Eesti riikliku kultuuripoliitika põhialused Kultuur 2020** (vastu võetud Riigikogus 2014) [link dokumendile](#)
- **Eesti kultuuri arengukava 2021-2030** (vastu võetud Vabariigi Valitsuses 2021) [link dokumendile](#)

Kultuurivaldkonna arengukava

KULTUUR 2030

Eesti kultuur on elujõuline, arenev ja maailmale avatud ning kultuuris osalemine on loomulik osa iga inimese elus.

Eesti kultuurielu on tugev ja toimiv

Eesti kultuurimälu on hoitud ja hinnatud

Kultuuri ja loovuse roll ühiskonna arengus on väärtustatud

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

1.2. Parandame kultuuritöötajate töö- ja palgatingimusi. Kultuurivaldkonnas tegutsevas riigi hallatavas asutuses, riigi asutatud sihtasutuses ning avalik-õiguslikus asutuses on eesmärgiks tagada kvaliteetsed ja konkurentsivõimelised töötingimused võrreldes üldise tööjõuturuga, sh tagada vastavad eelarvelised vahendid palgatingimuste konkurentsivõime hoidmiseks Eesti keskmise palga suhtes.

1.3. Eesti keele, kultuuri ja väärtusruumi kestmiseks ja arendamiseks peavad kultuurisektori töötasud olema konkurentsivõimelised sõltumata tööandja omandivormist. **Arutame koostöös kohalike omavalitsuste võimalusi, et võimaldada ka kohalike omavalitsuste kultuuritöötajatele palgakasvu samas ulatuses riigi kultuuritöötajatega.**

1.4. Toetame kultuurivaldkonna vabakutseliste toimetulekut ja arendame paindlikku sotsiaalsete tagatiste süsteemi. Kohandame seadusandlust vastavalt muutuvatele tööturu vajadustele ja töövormide paindlikumaks muutumisele, et tagada kõikidele kultuurisektoris töötavatele inimestele sotsiaalsed garantiid (sh ravikindlustus ja pension) sõltumata nende sissetulekute regulaarsusest ja lepinguvormist. Tagame vabakutselistele ravikindlustuse, kui nad suudavad oma tegevusega teenida tulu mahus, mis võimaldab aasta peale kokku katta ravikindlustuse tagava miinimummakse sõltumata teenitud tulu ebaregulaarsusest.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

1.8. Võtame eesmärgiks laste- ja noortekultuuri tervikliku arendamise, tagamaks igale lapsele ja noorele juurdepääs mitmekülgsele ja kvaliteetsele kultuurile nii tegija kui osasaajana sõltumata elukohast, erivajadustest, keeleoskusest, majanduslikest võimalustest või muudest tingimustest. Laste ja noorte mitmekülgne kultuuris osalemine on läbimõeldud ja süsteemselt toetatud eri kultuurivaldkondade lõikes, lapsed ja noored on aktiivselt kaasatud loomeprotsessidesse. Kultuuri- ja mäluasutuste haridusprogrammid on tihedalt lõimitud üldharidusse.

1.10. Tagame ligipääsu kultuurile kogu inimese elukaare ulatuses. **Igal Eesti elanikul peab olema võimalus osaleda endale sobivates kultuuritegevustes ja loomealadel nii huvilise kui ka loojana. Ligipääs kultuurile peab olema tagatud sõltumata erivajadustest, elukohast, vanusest, soost, rahvusest, keeleoskusest, huvidest, võimekusest ja muudest tingimustest, et parandada inimeste elukvaliteeti ning toimetulekut.** Töötame välja kasutajakeskseid ja inimsõbralikke lahendusi läbi terve elukaare (lapsed ja noored, eakad, puuetega inimesed, lapsevanemad, ajutise tegevuspiiranguga inimesed jt). Tõstame kultuuriasutuste ja -korraldajate teadlikkust kaasava disaini põhimõtete rakendamises ligipääsetavuse suurendamisel ning arvestame kultuuriteenuste pakkumisel erivajadustega inimeste heaoluga kogu kasutajatekonna ulatuses, sh abivahendite võimaldamisel, rehabilitatsiooni- ja tugiteenused ning infoteenuste pakkumisel.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

1.11. Arendame regionaalset kultuurikorraldust ja laiendame kultuuri kättesaadavust. Kultuuriruumi kättesaadavus tuleb tagada sõltumata inimeste elukohast, sest võimalus osaleda kultuurielus suurendab elukvaliteeti, muudab elukeskkonna väärtuslikumaks ning toetab kogukondlikku tegevust. Koostöös kohalike omavalitsustega toetame kultuuris osalemise võimaluste mitmekesisust ja kvaliteeti. Kultuuri kättesaadavuse laiendamiseks panustame kultuurivaldkonna digimisse ning ligipääsetavust parandavatesse tehnoloogiatesse ja üldkasutatavatesse e-lahendustesse. **Jälgime kultuurivaldkonna arengukavas püstitatud mõõdikuid ka regionaalselt, et omada ülevaadet piirkondlikest erisustest tulemuste saavutamisel.**

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

1.15. Lähtume kultuurivaldkonna rahastamisel ennekõike tegevuse sisulisest kvaliteedist, mitte omandivormist. Kultuurivaldkonna rahastamise alused peavad olema läbipaistvad ja selged. Peame oluliseks Euroopa Liidu vahendite kasutamist kultuuri arendamisel ning aitame igakülgset kaasa Eesti kultuuriorganisatsioonide võimekusele rahvusvahelistes koostööprojektides osalemiseks, sh omafinantseeringu osalisele katmisele ja projektide ettevalmistamisele. Töötame välja kiirendi tüüpi rahastusmudeli, mis võimaldab eri kultuuriasutustel ja -organisatsioonidel sooritada arenguhüppeid ning katsetada uuenduslikke lähenemisi.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

2.5. Tõstame vaimse kultuuripärandi alast teadlikkust ning kultuuripärandi, sh looduslike pühapaikade, hoidmist elavas kasutuses. Toetame vaimse kultuuripärandi uurimist, hoidmist ja kasutusvõimaluste laiendamist. Nõustame kogukondi Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse sissekannete tegemisel.

2.6. Toetame terviklikult UNESCO inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud laulu- ja tantsupeo protsessi. Jätkame ja laiendame liikumise järjepidevuse hoidmiseks kooride, rahvatantsurühmade, orkestrite ja rahvamuusika kollektiivide juhtide palgatoetust. Arendame laulu- ja tantsupidude läbiviimiseks vajalikku taristut.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

2.7. Aitame kaasa elujõuliste ja mitmekülgsete kultuuriruumide arengule ning toetame kultuuriruumide eestvedajaid, organisatsioone ja kultuuriprojekte. Koostöös kohalike kogukondadega aitame siduda kohaliku eripära ja kultuuripärandit senisest enam piirkondade turundamise ja turismiarendusega. Väärtustame maa- ja rannarahva ajalooliste tegevusaladega seotud kultuuripärimusi, väärtusi, traditsioone, elulaade, taluarhitektuuri, toidukultuuri jms nii Eesti kui rahvusvahelise kultuurilise mitmekesisuse elava osana, mis vajab Eestis teadvustamist ning edasiloomist. Koostöös Maaeluministeeriumiga panustame piirkonnaspetsiifilistesse programmidesse (sh toidukultuuri edendamine) ning toetame kogukonna juhitud alt-üles lähenemisviisi rakendamist kohalike teenuste kujundamisel.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

3.8. Edendame säästvat kultuuriturismi ja hindame kultuurisündmuste sotsiaalseid, majanduslikke, keskkonnaalaseid jt mõjusid. Pöörame erilist tähelepanu Eesti tugevuste jagamisele maailmaga, toetudes Eesti saavutustele digi-, kultuuri-, spordi- ja teistes valdkondades, tagades samal ajal Eesti külaliste positiivse kogemuse ja turismi tasakaalustatud mõju kohalikule kultuurile ja keskkonnale.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Arhitektuuri teemaleht:

Ruumipoliitika ja valdkondlikud ruumiotsused on sidusad ja tasakaalustatud. Kvaliteetse ruumilahenduse eelduseks on hea ja läbimõeldud ruumiotsus ehk ruumi arengut mõjutav valitsemistasandi otsus.

Arengukavade koostamisel ja rakendamisel seatakse eesmärgiks kvaliteetse elukeskkonna kujundamine.

Lisaks riiklikule tasandile mängivad olulist rolli omavalitsused, mistõttu toetatakse ruumikompetentside arendamist kohalikul tasandil ja ruumiloome spetsialistide

üleriigilist koostööd. Ruumiotsuste langetamisel ja elluviimisel jälgitakse nende ajakohasust ja ruumilahenduste kohandatavust pikas perspektiivis, kuna otsuste mõju elukeskkonna arengule on ajaliselt pikk. Ruumiloome eksperdid kaasatakse tulevikuvisioonide ja arengukavade koostamisse.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Filmi ja kinolevi teemaleht:

Eesti on hinnatud sihtkoht rahvusvaheliste filmiprojektide elluviimisel. Teiste riikidega edukaks konkureerimiseks suurendab riik tagasimaksesüsteemi mahtu ja lihtsustab toetusmeetme elluviimist, **soodustab piirkondlike filmifondide loomist ja mahtude kasvu ning oskusteabe arendamist, vahendab suhtlust filmitegijate ja kohalike omavalitsuste vahel filmivõteteks vajalike tingimuste täitmiseks**, tugevdab tehnilist ja logistilist võimekust filmiprojektide teenindamiseks ning turundab Eestit rahvusvaheliselt. Tänapäevastele nõuetele vastava stuudio olemasolu on eelduseks nii kohaliku filmitööstuse arenguks kui ka välismaiste projektide Eestisse toomiseks. Järjepidevalt viiakse läbi uuringuid, et hinnata tagasimaksesüsteemi rakendamise majanduslikke mõjusid.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Helikunsti teemaleht:

Eestis on elujõuline ja arenev helikunst ning mitmekülgne muusikaelu. **Riik väärtustab muusikakultuuri kogu selle rikkuses, toetades loovisikute ja kollektiivide, muusikavaldkonna etendusasutuste, riiklike ja kohalike omavalitsuste asutuste, eraõiguslike organisatsioonide, kontserdikorraldajate, festivalide, kontserdipaikade ning esindus- ja arendusorganisatsioonide tegevust ning arengut.**

Eestis on terviklik muusikahariduse süsteem, mis tagab professionaalsete muusikute, muusikavaldkonna ekspertide ning teadliku muusikapubliku järelkasvu. Professionaalse muusikakultuuri jätkusuutlikkuse tagamiseks on tähtis, et andekatel noortel oleks võimalik maksimaalselt välja arendada oma muusikalised võimed ning seeläbi jõuaks suurem hulk õppijaid algastme muusikakoolist kesk- ja kõrgastmesse helikunsti erialadele, kus toetatakse nende suundumist professionaalsesse muusikaellu. **Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga ning kohalike omavalitsustega otsitakse võimalusi süvendatud muusikaõppe pakkumiseks valitud üldhariduskoolides.** Riik väärtustab ning peab oluliseks üldhariduskoolide muusikaõpetajate, muusikaharidusasutuste pedagoogide ja juhendajate tööd ning sellealast pealekasvu kõikjal Eestis. Riik soodustab Eestis toimuvate rahvusvaheliste ja siseriiklike konkursside toimumist ning väljapaistvate noorte interpretide osalemist välismaistel konkurssidel ning hindab selle mõju. Huviharidus on osa valdkonna haridussüsteemist, millele on kõigil hea kättesaadavus ja ligipääsetavus.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Muinsuskaitse teemaleht:

Muinsuskaitse tulemuslikkuse tagab riigi, kohalike omavalitsuste, kolmanda sektori organisatsioonide ja eraomanike ühine panus ja koostöö. Riik tunnustab kogukondade, eraomanike ja kolmanda sektori organisatsioonide olulist rolli pärandihoiul, arendamisel ja säilitamisel ning toetab kodanikuühenduste algatusi. Riik teeb igakülgset koostööd mälestiste omanike, valdkonnas tegutsevate organisatsioonide ja ettevõtete ning teiste osapooltega kultuuripärandi rolli suuremaks tunnustamiseks ühiskonnas. Väga oluliseks peetakse koostööd kohalike omavalitsustega teadlikkuse tõstmiseks, omavalitsustes töötavate spetsialistide võimekuste arendamiseks ning kultuurimälestiste kaitse tõhustamiseks, aga ka teiste riigiasutuste ja teiste riikidega, et tagada liigutatava pärandi parem kaitse, sealhulgas otsida lahendusi kultuuripärandi illegaalse kaubanduse tõkestamiseks.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Raamatukogude teemaleht:

Raamatukogunduse valdkonna riiklik juhtimine on hästi koordineeritud, et muuta valdkonna kuvand tänapäevaseks. **On oluline, et ülesanded nii Kultuuriministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kui ka ülikoolide ja kohalike omavalitsuste vahel oleksid selgelt jagatud, et vähendada valdkondliku juhtimise killustatust ning tihendada eri osapoolte koostööd.** Raamatukoguteenuseid arendatakse kasutajakeskse teenusedisaini põhimõtetest lähtuvalt, eesmärgiga tagada teenuste paindlikkus ja ühtlane kvaliteet. Soodustatakse raamatukogude koostööd, et väheneks dubleerimine tegevustes, kus võimalik käivitada keskselt arendatud üleriigilisi teenuseid ja kasutada olemasolevaid ressursse senisest innovaatilisemalt ja tõhusamalt spetsialiseerumiseks või ühistegevuseks.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Rahvakultuuri teemaleht:

Tagatud on laulu- ja tantsupeo traditsiooni kestmine ja areng. Riik toetab UNESCO inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud laulu- ja tantsupeo protsessi. Liikumise järjepidevuse hoidmiseks jätkatakse ja laiendatakse kooride, rahvatantsurühmade, orkestrite ja rahvamuusika kollektiivide tegevustoetuste süsteemi ning juhtide palgatoetuse ja töölepingutega kaasnevate sotsiaalsete garantiide süsteemi. **Tõhustatakse sisulist koostööd kohalike omavalitsustega üleriigiliste laulu- ja tantsupidude ettevalmistamisel ja läbiviimisel.** Laiendatakse koostööd haridus-, teadus- ning mäluasutustega laulu- ja tantsupeo liikumise uurimisel ja talletamisel. Koostöös kohalike omavalitsustega investeerib riik laulu- ja tantsupidude läbiviimiseks vajalikku taristusse.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Rahvakultuuri teemaleht:

Rahvakultuuri valdkonna jätkusuutlikkust toetav regionaalne kultuurikorraldus lähtub riigi ja kohalike omavalitsuste kokkulepitud põhimõtetest. Haldusreformi järgselt on olulised ajakohastatud kokkulepped riigi ja omavalitsuse rollide jaotuses ning täpsustatud kohalike omavalitsuste, maakondlike omavalitsusliitude ja arenduskeskuste ülesanded rahvakultuuri korraldamisel ja edendamisel.

Seosed regionaalse kultuuripoliitikaga

Rahvakultuuri teemaleht:

Eriilmelistes kultuuriruumides on tugevate kogukondade toel säilinud piirkondlikud eripärad, neile omased kombed ja elulaad. Kultuuriruumide järjepidevuse tagamiseks on oluline toetada kogukondi, kultuuriprojekte elluviivaid organisatsioone ning aktiivseid eestvedajaid. Kogukondadele omane vaimne kultuuripärand on väärtustatud ja elujõuline. Riik innustab kogukondi vaimset kultuuripärandit uurima, hoidma ja tegema kandeid Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse. UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirjade kaudu on võimalik pöörata rahvusvahelist tähelepanu maailma kontekstis olulistele ja tähelepanuväärsetele kultuurinähtustele. Koostöös kohalike kogukondadega aitab riik kaasa kohaliku eripära ja kultuuripärandi sidumisele piirkondade turundamise ja turismiarendusega.

Loomemajandus ja loovuse roll kohalikus arengus

kultuurimajandus

loomemajandus

loovmajandus

loomeettevõte

loovettevõte

sisutööstus

autoriõigustööstus

elamusmajandus

kultuuriökoloogia

...

Loomemajandus Eestis ja Euroopas

4,5% Euroopa Liidu SKPst
3,8% töötavast rahvastikust (8,5 mln)
Kasv ligikaudu **10-15%** kiirem
kui majanduskasv tervikuna

2,7% Eesti SKPst
4,8% töötavast rahvastikust
11,4% kõikidest ettevõtetest

Müügitulu loomeettevõtetes 20% keskmisest
Töötajate arv loomeettevõtetes 64% keskmisest

INIMESED:
loov talent

**LOOV
ÖKOSÜSTEEM**

KESKKOND:
loovad paigad

MAJANDUS:
loomemajandus

David Yencken (1988) - **loova linna** roll kui loovuse toetamine ja emotsionaalselt rahuldustpakkuvad paigad ja elamused

Michael Porter (2000) - **loovad klastrid**

Charles Landry (2008) - **loov miljöö** on koht (grupp hooneid, piirkond linnas, kogu linn või regioon), kus on olemas vajalikud eeltingimused nii kõva kui pehme infrastruktuuri mõistes eesmärgiga tekitada ideede ja uuenduslike lahenduste tekkimist.

Kultuuriturism (*cultural tourism*) - Euroopas 40% koguturismist
Loovturism (*creative tourism*) (ka kogemusturism ehk *experiential tourism*)

Rasky (1998): kultuuritarbimise mcdonaldiseerumine muudab linnade jaoks eristumise raskeks. Sarnane sisu ja elamus erinevates linnades.

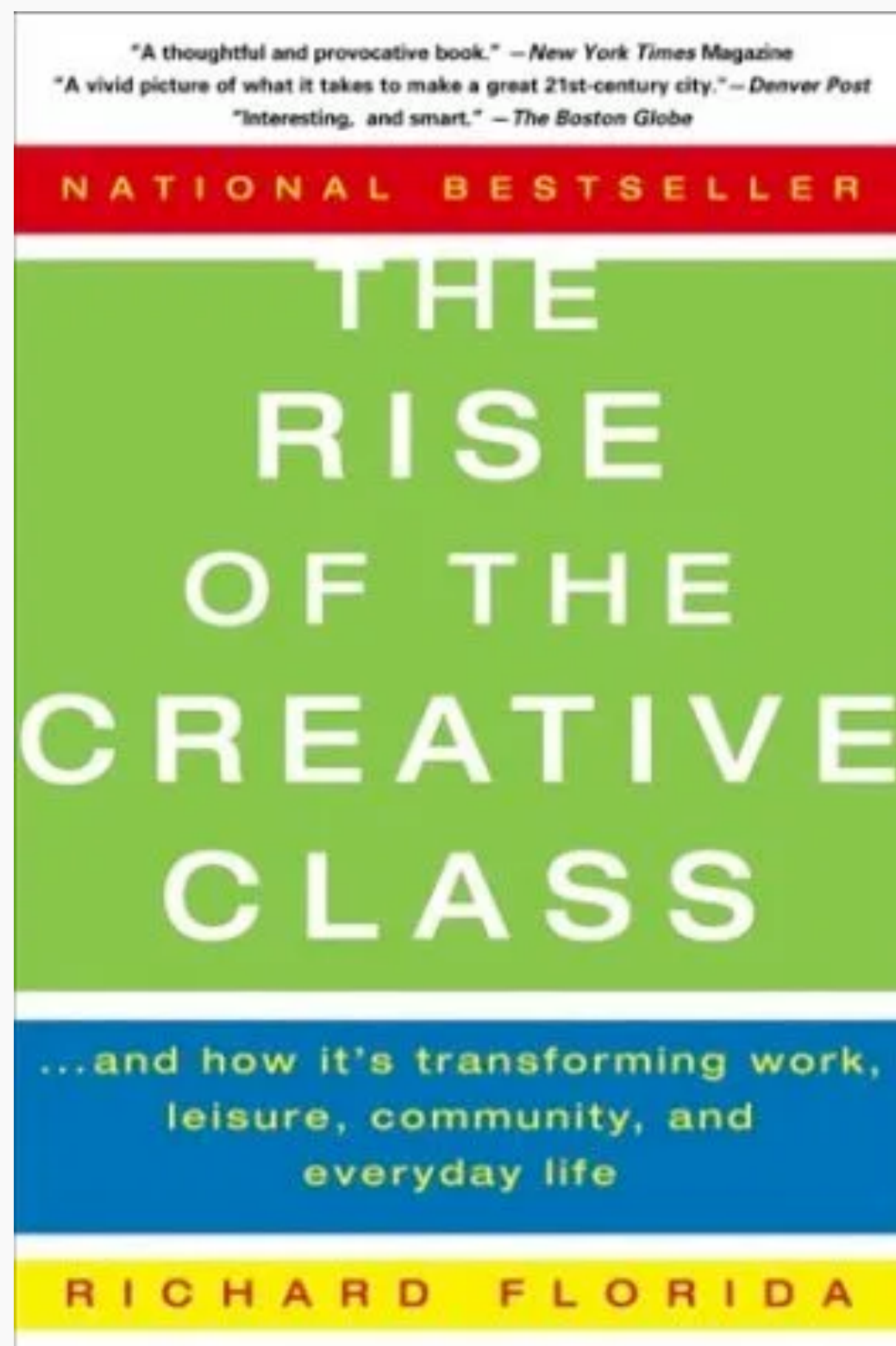
Raymond & Richards (2000): loovturism on turismi vorm, mis pakub külastajatele võimalust arendada oma loomingulist potentsiaali läbi aktiivse osaluse harivatest elamustest, mis on omased vastavale sihtkohale.

kohaloome (*place-making*) - avaliku ruumi kasutajaid selle loomisse ja kujundamisse kaasav protsess, mille tulemusel koha väärtus kodanikele tõuseb.

kohaturundus (*place branding / place marketing*)

Gentrifikatsioon - protsess, mille käigus jõukama elanikkonna ja ettevõtluse liikumisega naabruskonda muutub selle iseloom ja identiteet.

SoHo efekt

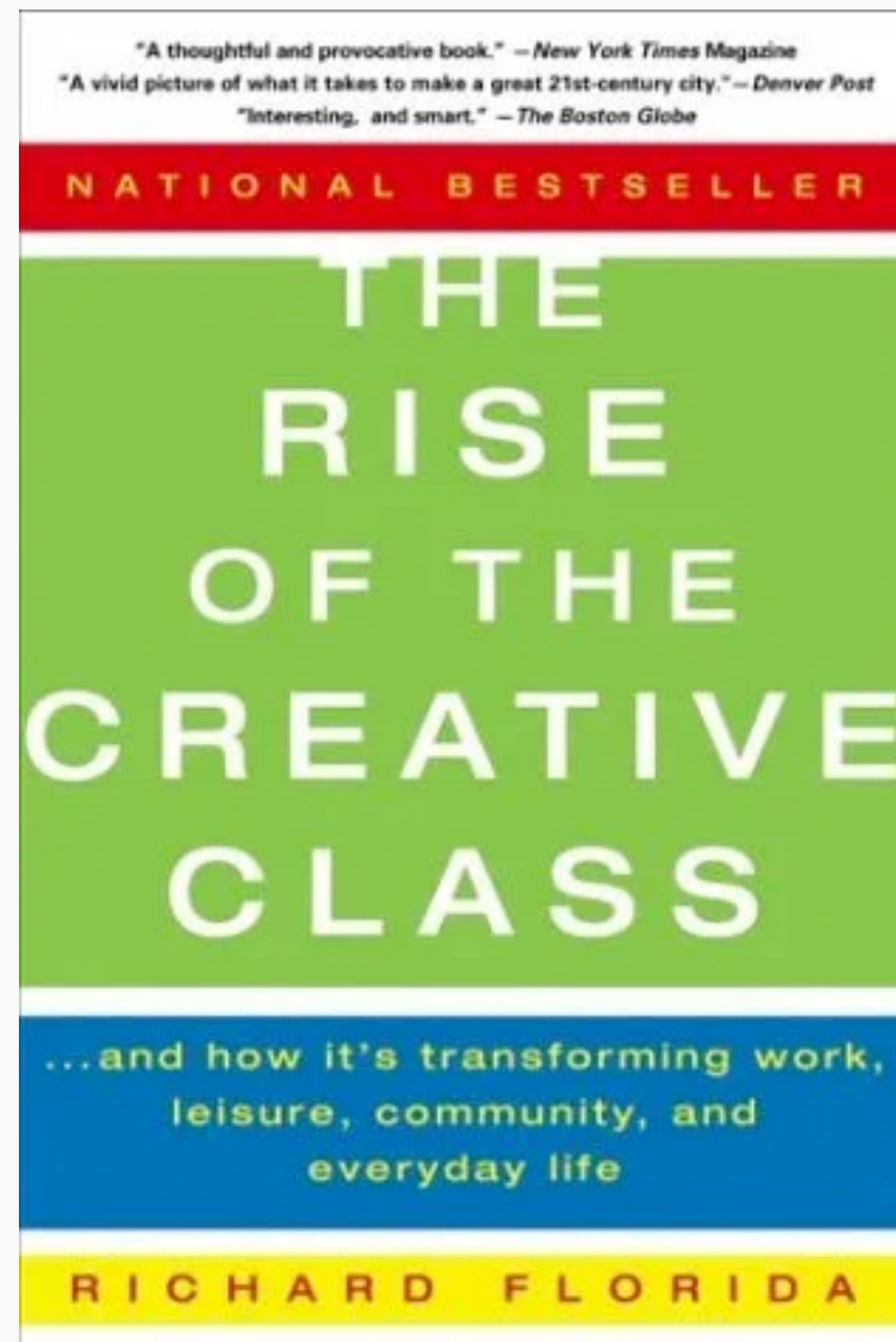

Loovad inimesed kolivad ära traditsioonilistest korporatiivsetest kogukondadest.

Loovad piirkonnad on majanduslikult paremal järjel, seal on suuremad sissetulekud ja rohkem innovatsiooni.

Loovad piirkonnad meelitavad loovaid inimesi, ettevõtted tulevad inimeste järel või on nende samade inimeste poolt loodud.

Loovad inimesed ei väärtusta traditsioonilisi hüvesid (kaubanduskeskus, meelelahutuskeskus, staadion jne), nad otsivad kvaliteetset keskkonda, autentseid elamusi ja üle kõige võimalust identifitseerida end loovate inimestena.

3T: talendid, tehnoloogia, tolerantsus

4T: talendid, tehnoloogia, tolerantsus ja territooriumi tugevused (= kvaliteetne ruum)

29 Indicators		9 Dimensions		3 main facets
1	Sights & landmarks		1.1 Cultural Venues & Facilities	Cultural Vibrancy
2	Museums & art galleries			
3	Cinemas			
4	Concert & music halls			
5	Theatres			
6	Tourist overnight stays		1.2 Cultural Participation & Attractiveness	
7	Museum visitors			
8	Cinema attendance			
9	Satisfaction with cultural facilities			
10	Jobs in arts, culture & entertainment		2.1 Creative & Knowledge-based Jobs	Creative Economy
11	Jobs in media & communication			
12	Jobs in other creative sectors			
13	ICT patent applications		2.2 Intellectual Property & Innovation	
14	Community design applications			
15	Jobs in new arts, culture & entertainment enterprises		2.3 New Jobs in Creative Sectors	
16	Jobs in new media & communication enterprises			
17	Jobs in new enterprises in other creative sectors			
18	Graduates in arts & humanities		3.1 Human Capital & Education	Enabling Environment
19	Graduates in ICT			
20	Average appearances in university rankings			
21	Foreign graduates		3.2 Openness, Tolerance & Trust	
22	Foreign-born population			
23	Tolerance of foreigners			
24	Integration of foreigners			
25	People trust			
26	Accessibility to passenger flights		3.3 Local & International Connections	
27	Accessibility by road			
28	Accessibility by rail			
29	Quality of governance		3.4 Quality of Governance	

<https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/>

Loovusel põhineva kohaliku arengu mudelid

- **Loomemajanduse mudel** (inimesed liiguvad töökohtade järele)
- **Loova klassi mudel** (töökohad liiguvad inimeste järele)

Kõik loovad inimesed ei liigu tingimata suurtesse keskustesse, see sõltub mh vanusest, huvidest, perekonnaseisust, valdkonnast jm.

Loovaid inimesi meelitavad hüved (*amenities*), mis suudavad pakkuda ka väiksemad kohad:

- **looduslikud hüved** (puhas loodus, metsarajad, kaunis elukeskkond, rahu ja vaikus)
- **kultuurilised hüved** (nii vaimsed kui materiaalsed)
- **sümboolsed hüved** (kogukond, usalduslikud suhted, kaasamine, naabrid, sotsiaalne kapital jm)
- **avalikud hüved** (tervishoid, haridus, teenused, tööruumid, toidukohad)

Lisaks: töökohad, ühendused, ligipääsetavus, internet jm

Kohalike loovstrateegiate tüübid:

- Ehitatud keskkonna lähenemine
- Loodusliku keskkonna lähenemine
- Temaatile lähenemine
- Integreeritud lähenemine

Loovate väikelinnade eeldused

- Kohaliku omavalitsuse valmisolek
- Kohaliku tasandi eestvedajate olemasolu
- Koostöö ja kaasamine
- Kohaliku tasandi võrgustikud
- Nähtavus ja “nähtamatud talendid”
- Loovust väärtustav haridus
- Loovust ja eksperimenteerimist toetavad odavad ja paindlikud ruumilahendused
- Elukvaliteet ja heaolu

Kontaktid

Ragnar Siil

ragnar.siil@creativitylab.ee

Astrid Hallik

astrid.hallik@tartumaa.ee